

Pradžia>Pinigai ir piniginiai reikalavimai>Nemokumas, bankrotas

Nemokumas, bankrotas

Ispanija

1 Kam gali būti iškelta nemokumo byla?

Nemokumo procedūra, vadinama kreditorių susirinkimu (*concurso de acreedores*), taikoma privatiems skolininkams ir verslininkams – tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims. 2015 m. liepos 28 d. Įstatymu Nr. 25/2015 nustatyti nemokumo bylų ypatumai, kai skolininkas yra fizinis asmuo, visų pirma siekiant sudaryti sąlygas atleisti skolininką nuo skolų, kurios vykstant procesui negražinamos.

Nemokiu gali būti paskelbtas bet kuris skolininkas, nesvarbu, ar jis yra fizinis asmuo (įskaitant nepilnamečius ar neveiksnius asmenis), juridinis asmuo, verslininkas, ar vartotojas, nors įstatyme numatyta tam tikrų su skolininkų tipais susijusių ypatumų, ypač kalbant apie prekybos įmones ar vartotojus. Juridiniai asmenys gali būti paskelbti nemokiais net jeigu jie likviduojami. Tai, ar jie priklauso bendrovių grupei, nesvarbu, nes nemokia gali būti paskelbta viena arba kelios grupėi priklausančios bendrovės, o ne pati grupė.

Nemokumo byla gali būti iškelta dėl palikimo, jeigu jis nėra besąlygiškai priimtas.

Institucijos, kurios sudaro valstybės teritorinę organizaciją, viešojo sektoriaus institucijos ir kiti viešosios teisės subjektai negali būti pripažinti nemokiais.

2 Kokios yra nemokumo bylos iškėlimo sąlygos?

2.1. Nemokumo bylos iškėlimo sąlygos

Įstatyme numatytos tam tikros subjektyvios ir objektyvios būtinosios sąlygos, kurios turi būti įvykdytos norint iškelti nemokumo bylą:

A) subjektyvi būtinoji sąlyga: nemokiu gali būti pripažintas bet kuris skolininkas, nepaisant to, ar jis yra fizinis, ar juridinis asmuo, verslininkas ar vartotojas, nors įstatyme numatyta tam tikrų su skolininkų tipais susijusių ypatumų, ypač kalbant apie prekybos įmones ar vartotojus.

Institucijos, kurios sudaro valstybės teritorinę organizaciją, viešojo sektoriaus institucijos ir kiti viešosios teisės subjektai negali būti pripažinti nemokiais;

B) objektyvi būtinoji sąlyga: skolininko nemokumas, kuris apibrėžiamas kaip nuolatinis negalėjimas įvykdyti įsipareigojimų.

2.2. Šalys, kurios gali pateikti pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo

Atsižvelgiant į tai, ar pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikia skolininkas, ar kreditoriai, taikomi skirtingi pareiškimo pateikimo reikalavimai.

Jeigu pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikia skolininkas (savanoriška nemokumo procedūra), jis turi teismui įrodyti, kad šiuo metu yra arba neišvengiamai taps nemokus, o būtent, kad jis nuolat negali įvykdyti prisiimtų įsipareigojimų. Jeigu skolininkas jau yra nemokus, jis privalo pateikti pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo per du mėnesius po to, kai sužinojo arba turėjo sužinoti apie nemokumą.

Tačiau pagal įstatymą per šį dviejų mėnesių laikotarpį skolininkas gali pranešti teismui, kad jis su kreditoriais derasi dėl skolos refinansavimo sutarties; tokiu atveju, kol vyksta derybos, termino eiga sustabdoma ir kreditoriai negali inicijuoti atskiro vykdymo proceso turto, kurio skolininkui reikia norint vykdyti veiklą tris mėnesius, atžvilgiu. Jeigu pasibaigus šiam laikotarpiui su kreditoriais susitarti nepavysta, skolininkai privalo per vieną mėnesį pateikti pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo.

Kartu su pareiškimu skolininkai privalo pateikti tam tikrus dokumentus, kaip antai savo ekonominės veiklos ataskaitą, turto aprašą, kreditorių sąrašą, kuriame nurodomos paskolos garantijos, darbuotojų ir jų sąskaitų, jeigu jie jas privalo turėti, sąrašą.

Skolininkai (fiziniai arba juridiniai asmenys) privalo pateikti pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo, jeigu jie jau yra nemokūs, t. y. jeigu jie nuolat negali įvykdyti įsipareigojimų. O jeigu nemokumas tik gresia (asmuo dar nėra nemokus, tačiau numato, kad toks taps), skolininkai tiesiog turi teisę kreiptis dėl nemokumo bylos iškėlimo.

Komerčiam teismui (*juzgado de lo mercantil*) teikiamas pareiškimas turi atitikti tam tikrus Nemokumo įstatymo (*Ley Concursal*) 6 straipsnio 2 dalyje nurodytus privalomus reikalavimus: turi būti pateikta skolininko finansinės ir teisinės istorijos ataskaita; turi būti nurodyta, ar jis užsiima ekonomine veikla; jeigu jis yra juridinis asmuo, jis turi nurodyti savo akcininkus, administratorius arba likvidatorius ir teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių; turi būti pateiktas turto ir teisių aprašas, kuriame pateikiama juos atpažinti leidžianti atitinkama informacija; turi būti pateiktas abėcėlinis kreditorių sąrašas, kuriame nurodomi adresai ir reikalavimų suma bei suėjimo terminas, taip pat suteiktos garantijos; atitinkamais atvejais turi būti pateiktas darbuotojų sąrašas; jeigu skolininkas privalo rengti finansines ataskaitas, jis turi pateikti buhalterines knygas; o jeigu jis priklauso bendrovių grupei, jis turi tai nurodyti ir pateikti grupės konsoliduotąsias finansines ataskaitas.

Skolininkai privalo bendradarbiauti su nemokumo bylą nagrinėjančiu teisėju ir su administratoriais ne tik pasyviai paklusdami jų reikalavimams, bet ir aktyviai – pranešdami visą svarbią informaciją. Ši pareiga apima ir pareigą atvykti (į teismą ir į susitikimus su administratoriais), bendradarbiauti ir informuoti. Šios pareigos nustatytos skolininkams, kurie yra fiziniai asmenys ir juridinių asmenų *de facto* arba *de jure* direktoriai, šias pareigas einantys dabar arba jas ėję pastaruosius dvejus metus. Jeigu ši pareiga nevykdoma, preziumuojama tyčia arba didelis neatsargumas, ir nemokumas gali būti pripažintas tyčiniu (tais atvejais, kai taikomos su tyčiniu nemokumu susijusios nuostatos, o būtent, kai patvirtintas nuostolingas sandoris arba pradėta likvidavimo procedūra).

Skolininkas gali būti pripažintas atsakingu už nemokumą ir jam gali būti taikomos bausmės. Vienas iš nemokumo proceso tikslų – išsiaiškinti nemokumo priežastis ir visų pirma tai, ar skolininkas arba kiti su juo tiesiogiai arba netiesiogiai susiję asmenys savo veiksmais prisidėjo prie nemokumo arba apsunokino susidariusią padėtį. Per jį, taikant Nemokumo įstatymo 172 ir 172bis straipsniuose nurodytą sankcijų lentelę, išsiaiškinama, kokia atsakomybė tenka atitinkamiems asmenims.

2.3. Bylos iškėlimo tvarka ir momentas

Teisėjas privalo išnagrinėti pateiktus dokumentus ir, jeigu nemokumas arba gresiantis nemokumas yra pateisinamas, jis privalo pripažinti skolininką nemokiu prašymo pateikimo arba kitą dieną. Jeigu pateikti ne visi dokumentai, teisėjas gali suteikti nepratęsimą penkių dienų laikotarpį papildomiems dokumentams pateikti.

Pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo gali pateikti ir bet kuris kreditorius – tokiu atveju šis procesas tampa privalomas (*concurso necesario*). Pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo teikiantys kreditoriai privalo pateikti skolininko esamo nemokumo įrodymų ir įrodymų, kad pagal skolininko atžvilgiu išduotą vykdomąjį dokumentą negauta pakankamai turto skolai išieškoti, arba jie turi pateikti tam tikrų aplinkybių, į kurias atsižvelgiant būtų galima preziumuoti nemokumą, įrodymų, kaip antai: aplinkybės, kad skolininkas apskritai nustojo vykdyti įsipareigojimus; didelės skolininko turto dalies arešto; skuboto turto paslėpimo arba realizavimo; arba tam tikrų skolų (mokesčių, socialinių įmokų, darbuotojų reikalavimų) neapmokėjimo.

Jeigu dėl nemokumo bylos iškėlimo kreipiasi kreditorius, skolininkui teikiamas teismo šaukimas ir jis gali ginčyti nutartį iškelti nemokumo bylą. Tokiais atvejais teisėjas surengia posėdį, per kurį šalys gali pateikti įrodymus su tam tikrais apribojimais, o teisėjas turi nuspręsti, ar skolininkas tuo metu yra

nemokus, ir atitinkamai atvejais priimti nutartį dėl nemokumo. Byla iškeliama ir tada, kai skolininkas pritaria nutarčiai iškelti nemokumo bylą, jos neginčija arba neatvyksta į posėdį.

Skolininkai, kurie yra fiziniai asmenys ir kurių įsipareigojimai vertinami ne daugiau kaip penkiais milijonais eurų, tais atvejais, kai jie yra nemokūs arba jiems gresia nemokumas, gali prašyti taikyti *neteisminio susitarimo dėl mokėjimo* procedūrą. Tą gali padaryti ir juridiniai asmenys, kurie įvykdo Nemokumo įstatymo 231 straipsnio reikalavimus.

Nutartis iškelti nemokumo bylą įsigalioja ją priėmus, net jeigu ji apskundžiama.

2.4. Nutarties iškelti nemokumo bylą paskelbimas

Nutartis iškelti nemokumo bylą turi būti paskelbta, pageidautina, elektroninėmis priemonėmis, o nutarties išrašas turi būti paskelbtas valstybės oficialiajame leidinyje, nors teisėjas gali nurodyti apie ją paskelbti daugiau priemonių, jeigu, jo manymu, tai būtina.

2.5. Laikinosios priemonės

Pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikusio asmens prašymu ir, atitinkamai atvejais, pateikus galimų prievolių užtikrinimą, teisėjas priima pareiškimą ir gali bendruosiuose procesiniuose įstatymuose nustatyta tvarka taikyti priemones, būtinas norint užtikrinti, kad skolininko turtas nebūtų realizuotas.

3 Kokia nuosavybė sudaro nemokaus subjekto turto dalį? Kaip tvarkomas turtas, kurį skolininkas įgijo arba kuris jam perduotas po to, kai buvo iškelta nemokumo byla?

3.1. Nemokaus subjekto turto dalį sudarantis turtas

Nemokaus subjekto turtą arba „su byla susijusį turtą“ sudaro visas turtas ir teisės, kuriuos skolininkas turi nutarties iškelti nemokumo bylą priėmimo metu, taip pat kuriuos skolininkas įgyja arba susigražina proceso metu. Turtas, kurio pagal įstatymus negalima areštuoti, nepriskiriamas prie nemokaus subjekto turto.

Kreditoriai, kurie turi pirmumo teisių į laivus arba orlaivius, gali atskirti šį turtą nuo nemokaus subjekto turto atitinkamo sektoriaus teisės aktais nustatyta tvarka.

Jeigu nemokumo byla iškeliama susituokusiems fiziniams asmenims, jų asmeninis turtas laikomas su byla susijusio turto dalimi, o jeigu jie yra susitarę dėl sutuoktinių turto bendros nuosavybės, bendroji jungtinė nuosavybė taip pat įtraukiama į nemokaus asmens turtą, jeigu to reikia skolininko įsipareigojimams įvykdyti.

Iškėlus nemokumo bylą, skolininkui veiklos nutraukti nereikia ir jis gali toliau vykdyti bendrovės veiklą pagal susitarimą dėl jo įgaliojimų suteikimo arba sustabdymo. Paprastai, kai nustatyta skolininko teisių įgyvendinimo priežiūra, būtina gauti administratorių leidimą administruoti turtą arba jį disponuoti, tačiau gali būti leidžiama atlikti tam tikrus bendrojo pobūdžio veiksmus, jeigu jie yra įprastos bendrovės veiklos dalis. Iš esmės iki susitarimo su kreditoriais patvirtinimo arba likvidavimo proceso pradžios be teisėjo leidimo negalima suvaržyti turto siekiant finansuoti nemokią bendrovę. Kitame skirsnyje paaiškinta skolininko teisių sustabdymo arba jų įgyvendinimo priežiūros tvarka.

Vykstant refinansavimo procesui pusė finansuoti skirtų naujų piniginių pajamų laikomos paskola nemokiam subjektui.

4 Kokius įgaliojimus atitinkamai turi skolininkas ir nemokumo specialistas?

4.1. Skolininko teisės

Iš esmės pirmiausia reikėtų atskirti savanorišką procesą ir privalomą procesą (22 straipsnis). Pirmuoju atveju skolininkas ir toliau valdo savo turtą ir jį disponuoja, o administratorius jį prižiūri ir tam tikrais atvejais duoda leidimą ar sutikimą. Vykstant privalomam procesui sustabdomos skolininko teisės valdyti savo turtą ir jį disponuoti ir skolininką pakeičia administratorius. Tokiu reglamentavimu nesiekama nubausti skolininko – jo tikslas yra išsaugoti turtą ir užtikrinti tinkamą proceso rezultata.

Tačiau svarbiausia – tęsti skolininko ekonominę veiklą, dėl kurios 44 straipsniu administratoriui leidžiama nustatyti sąrašą veiklos, kuriai dėl jos pobūdžio ir apimtys netaikoma būtinoji kontrolė. Taikoma sistema yra lanksti, nes savanoriško proceso metu teisėjas motyvuota nutartimi gali sustabdyti teises, taip pat nurodyti privalomo proceso metu taikyti vien priežiūrą (kai tam tikriems veiksams reikia gauti leidimą arba sutikimą) ir nurodyti riziką, kurios jis tikisi išvengti, bei naudą, kurią jis tikisi užtikrinti.

Be to, administratoriaus prašymu, išklausus skolininką, bet kurio vėlesniu etapu iš pradžių nustatytas teisių apribojimas arba apskaitimas jomis gali būti pakeistas tokia pačia motyvuota nutartimi (pakeitimai negali būti įgyvendinti automatiškai) reikalaujant, kad apie tokius pakeitimus būtų paskelbta taip pat kaip apie nutartį iškelti nemokumo bylą.

Pasibaigus procesui teisių apribojimai taip pat baigiasi. Priešingu atveju jų galiojimas pratęsiamas tol, kol bus patvirtintas susitarimas su kreditoriais, kuriame gali būti numatyta skolininko teisių apribojimo arba panaikinimo priemonių. Jeigu nemokumo procesas baigiasi likvidavimu, šiame etape apribojamos skolininko teisės.

Paprastai Nemokumo įstatymo nuostatomis siekiama užtikrinti, kad skolininko turtas, dėl kurio vyksta nemokumo procesas, liktų nepakitęs; tačiau tam tikrais atvejais gavus teisėjo leidimą, kurio tam tikrais atvejais nereikalaujama, vykstant nemokumo procesui tam tikras skolininko turtas gali būti perduotas. 146bis straipsnyje nustatyta tvarka, vykstant nemokumo procesui, taip pat įmanoma perduoti gamybos vienetus.

Yra numatyta bendrosios skolininko veiklos tęstinumo taisyklės išimtis: administratoriaus prašymu ir išklausus skolininką bei darbuotojų atstovus skolininko įmonė gali būti uždaryta arba jos veikla gali būti sustabdyta. Jeigu tai reiškia kolektyvinį darbo sutarčių nutraukimą, galiojimo sustabdymą arba pakeitimą, teisėjas privalo laikytis specialiųjų nuostatų.

Įstatyme taip pat numatyti specialūs įpareigojimai dėl skolininko sąskaitų ir atskirai reglamentuojamas nemokumo proceso poveikis nemokių juridinių asmenų valdymo organams.

4.2. Nemokumo administratorių paskyrimas ir įgaliojimai

Administratorius – tai privalomai paskirtas asmuo ar įstaiga, kurie padeda teisėjui ir kuriems patikėta administruoti nemokumo procesą. Iškėlęs nemokumo bylą, teisėjas nurodo pradėti antrą proceso etapą, kuris apima visus klausimus, susijusius su administratoriaus paskyrimu, nuostatais, teisėmis ir pareigomis. Administratorius parenkamas įstatymuose numatytais sąlygomis iš fizinių ir juridinių asmenų, savo noru įsiregistravusių Viešajame nemokumo registre (*Registro Público Concursal*). Šiuo tikslu skiriami mažo, vidutinio ir didelio masto nemokumo procesai. Pirmasis administratorius iš sąrašo skiriamas burtų keliu, o vėliau jie skiriami iš eilės, išskyrus didelio masto procesus, kuriems teisėjas gali paskirti, jo manymu, tinkamiausią administratorių, nurodęs tokio sprendimo motyvus ir atsižvelgdamas į įstatymuose išdėstytus kriterijus. Per nemokumo procesus, susijusius su kredito įstaigomis, teisėjas privalo skirti administratorių iš subjektų, kuriuos pasiūlo Bankų rekapitalizavimui skirtos rekonstrukcijos programos fondas (*Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria*). Vykstant procesui, susijusiam su įstaigomis, kurių priežiūrą vykdo Nacionalinė vertybinių popierių komisija (*Comisión Nacional del Mercado de Valores*), teisėjas privalo skirti administratorių iš šios institucijos pasiūlytų subjektų, o vykstant draudimo bendrovių nemokumo procesui – iš Draudimo kompensacijų konsorciumo (*Consortio de Compensación de Seguros*) pasiūlytų subjektų.

Paprastai skiriamas tik vienas administratorius. Išimtiniais atvejais vykstant nemokumo procesui teisėjas, kuriam pavesta nagrinėti nemokumo bylą, gali antruoju administratoriumi skirti viešojo administravimo kreditorių arba kreditorių viešosios teisės subjektą, susijusį su atitinkamu viešojo administravimo subjektu arba jam atskaitingą, jeigu yra pateisinamų viešųjų interesų.

Nemokumo įstatymo 33 straipsnyje išsamiai apibūdintos administratorių pareigos skirstomos į šias kategorijas: procesinio pobūdžio pareigos; su skolininku arba jo valdymo organais susijusios pareigos; su darbo klausimais susijusios pareigos; su kreditorių teisėmis susijusios pareigos; su ataskaitų teikimu ir vertinimu susijusios pareigos; su turto realizavimu arba likvidavimu susijusios pareigos; kanceliarinės pareigos. Svarbiausia jų pareiga – pateikti 75 straipsnyje nurodytą ataskaitą, prie kurios jie privalo pridėti turto aprašo pasiūlymą ir kreditorių sąrašą.

Administratoriams mokamą atlyginimą nustato teisėjas, atsižvelgdamas į atlyginimo ribas, numatytas 2004 m. rugsėjo 6 d. Karališkajame dekretu Nr. 1860 /2004.

Paskirtasis administratorius privalo priimti jam suteiktus įgaliojimus, o teisėjas gali jo kandidatūrą atmesti arba jį atstatydinti iš pareigų, jeigu tam yra pateisinamų priežasčių. Administratoriai taip pat gali paskirti įgaliotus padėjėjus, kurie jiems padeda vykdyti pareigas.

4.3. Nemokumo bylą nagrinėjantis teisėjas

Įgaliojimai nagrinėti nemokumo bylas priskiriami komercinės teisės sričiai, kuri yra specializuotas civilinės teisės pošakis. Teisėjas pripažįsta asmenis nemokiais ir vadovauja bylos nagrinėjimui. 1985 m. liepos 1 d. Organinio teismų įgaliojimų įstatymo (*Ley Orgánica del Poder Judicial*) Nr. 6/1985 86ter straipsnyje pateiktas komercinių teismų teisėjų įgaliojimų sąrašas, į kurį visų pirma įtraukti visi klausimai, kylantys nemokumo proceso srityje.

Teisėjas nutartimi iškelti nemokumo bylą arba prieš ją priimdamas kaip laikinąją apsaugos priemonę gali nustatyti skolininko pagrindinių teisių apribojimą. Toks apribojimas gali būti susijęs su: a) pašto ir telefono ryšio kontrole; b) įpareigojimu gyventi nurodytoje gyvenamojoje vietoje su galimybe taikyti namų areštą ir c) pateikimu į gyvenamąsias patalpas bei kratos atlikimu jose. Jeigu skolininkas yra juridinis asmuo, šios priemonės gali būti taikomos ir visiems arba tam tikriems jo esamiems direktoriams arba likvidatoriams, taip pat asmenims, kurie ėjo šias pareigas dvejus ankstesnius metus.

Nemokumo įstatymo 8 straipsniu nemokumo bylą nagrinėjančiam teisėjui suteikiama „išimtinė ir išskirtinė“ kompetencija spręsti klausimus apskritai dėl visų veiksmų, nukreiptų į skolininko turtą arba tiesiogiai su juo susijusių. Teisėjas taip pat turi kompetenciją priimti sprendimus, susijusius su kolektyviniu darbo sutarčių sustabdymu, kai darbdavys pripažįstamas nemokiu, ir nagrinėti ieškinius dėl nemokios bendrovės direktorių arba likvidatorių atsakomybės.

Teisėjas taip pat yra kompetentingas priimti tik su nemokumo procesu susijusius prejudicinius sprendimus dėl tiesiogiai su nemokumo procedūromis susijusių administracinių ir socialinių klausimų.

Nemokumo įstatyme nustatytos taisyklės dėl tarptautinės ir teritorinės jurisdikcijos, taip pat specialiosios procesinės nuostatos, kurios turi viršenybę prieš procesinės teisės bendrųjų aktų nuostatas.

5 Kokiomis sąlygomis galima remtis įskaitymais?

Iškėlus nemokumo bylą nebegalima atlikti skolininko reikalavimų arba skolų įskaitymo. Tačiau atlikti įskaitymą leidžiama, jeigu jo reikalavimai buvo įvykdyti prieš priimant nutartį iškelti nemokumo bylą, net jeigu toks sprendimas priimamas vėliau. Šie reikalavimai bendrai nurodyti Civilinio kodekso (*Código Civil*) 1196 straipsnyje (reikalavimų abipusiškumas, skolų vienuarūšiškumas ir reikalavimas, kad skolų mokėjimo terminas būtų suėjęs bei kad jos būtų mokėtinos). Ši nuostata netaikoma tarpvalstybiniame nemokumo procese, jeigu pagal skolininko priešpriešiniam reikalavimui taikomą teisę nemokumo atveju tai leidžiama.

6 Kokios yra nemokumo bylų pasekmės esamoms sutartims, kuriose skolininkas yra viena iš šalių?

6.1. Poveikis sutartims, kurių šalis yra skolininkas

Nemokumo įstatymu reglamentuojamas nemokumo proceso poveikis skolininko su trečiosiomis šalimis sudarytoms sutartims, kurių įvykdymo terminas sueina prieš priimant nutartį iškelti nemokumo bylą. Šios nuostatos taikomos dvišalėms sutartims, o pagal vienašales sutartis kreditoriai (trečiųjų šalių) reikalavimai bus pripažįstami arba jie turi būti įtraukti į su byla susijusį turtą, kaip nurodyta 61 straipsnyje. Su viešojo administravimo subjektais sudarytos sutartys reglamentuojamos specialiosiomis administracinės teisės nuostatomis.

61 straipsnio 2 dalyje numatyta bendroji taisyklė, pagal kurią vien nutartis iškelti nemokumo bylą neturi įtakos sutartims, kuriose nustatyti priešpriešiniai reikalavimai ir kurias turi įvykdyti skolininkas arba kita šalis. Skolininko įsipareigojimai vykdomi iš nemokaus subjekto turto. Reikalavimai sumokėti kompensaciją už sutarties nutraukimą taip pat laikomi reikalavimais į nemokaus subjekto turtą.

Siekiant sustiprinti tokių sutarčių galiojimą, įstatyme nurodyta, kad nuostatos, kuriomis suteikiama teisė atšaukti arba nutraukti sutartį vien dėl to, kad viena iš šalių pripažįstama nemokia, negalioja.

Jeigu tai naudinga nemokumo bylai, administratorius (sustabdymo atveju) arba skolininkas (priežiūros atveju) gali paprašyti nemokumo bylą nagrinėjančio teisėjo nutraukti sutartį. Tokiais atvejais teisėjas privalo įteikti skolininkui, administratoriui ir kitai sutarties šaliai šaukimus atvykti į teismą. Jeigu į teismą atvykusioms šalims pavyksta susitarti, teisėjas priima nutartį nutraukti sutartį. Priešingu atveju ginčas sprendžiamas vykstant šalutiniam nemokumo procesui, o teisėjas išsprendžia visus klausimus, susijusius su sumokėtų sumų grąžinimu bei žalos atlyginimu, išieškant iš nemokaus subjekto turto; jeigu atitinkama suma yra didelė, žinoma, tai gali turėti didelio poveikio.

6.2. Sutarčių nutraukimas dėl pažeidimo

62 straipsnyje nustatyta, kad nutartis iškelti nemokumo bylą neturi įtakos dvišalių sutarčių nutraukimui dėl bet kurios šalies vėliau įvykdyto pažeidimo. Pasinaudoti teise nutraukti sutartis, kurių vykdymas yra tęstinis, galima ir tais atvejais, kai pažeidimas įvykdytas prieš priimant nutartį iškelti nemokumo bylą. Tačiau net jeigu yra sutarties nutraukimo pagrindų, teisėjas, atsižvelgdamas į su nemokumo byla susijusius interesus, gali nurodyti įvykdyti sutartį, kurioje numatytų mokėjimų terminas yra suėjęs arba kurią skolininkas turi įvykdyti iš nemokaus subjekto turto.

Ieškiniai dėl sutarčių nutraukimo reiškiami nemokumo bylą nagrinėjančiam teisėjui vykstant šalutiniam nemokumo procesui. Patenkinus prašymą (taigi, sutikus nutraukti sutartį), baigiasi visi neįvykdyti įsipareigojimai. Kalbant apie įsipareigojimus, kurių vykdymo terminas yra suėjęs, vykstant nemokumo procesui nagrinėjami kreditorių, kurie yra įvykdę sutartinius įsipareigojimus, reikalavimai, jeigu skolininkas pažeidė sutartį prieš nemokumo bylos iškėlimą; jeigu jis sutartį pažeidžia vėliau, įsipareigojimus įvykdžiusių šalių reikalavimai tenkinami iš nemokaus subjekto turto. Reikalavimai apima žalos atlyginimą (62 straipsnio 4 dalis).

Įstatymo 64 straipsnyje išdėstytos specialiosios nuostatos, kuriomis reglamentuojamas poveikis darbo sutartims, o kitu straipsniu reglamentuojamas poveikis sutartims su vadovais.

7 Kokios yra nemokumo bylų pasekmės individualių kreditorių iškeltoms byloms (išskyrus nebaigtas nagrinėti bylas)?

7.1. Draudimas reikšti naujus ieškinius dėl pripažinimo

Civilinių ir darbo teismų teisėjai negali priimti ieškinių, kuriuos turėtų nagrinėti nemokumo bylą nagrinėjantis teisėjas (iš esmės tų, kurie yra nukreipti į skolininko turtą).

Jeigu per klaidą toks ieškinytis priimamas, nurodoma nutraukti visus procesinius veiksmus, o visi atlikti veiksmai laikomi negaliojančiais. Komercinių teismų teisėjai taip pat privalo nepriimti ieškinių, pareiktų po nemokumo bylos iškėlimo ir iki jos užbaigimo, jeigu tokie ieškiniai susiję su savo įsipareigojimus pažeidusių nemokių bendrovių direktoriams pareikštais reikalavimais dėl įmonių įsipareigojimų ir jei yra pagrindų likviduoti bendrovę.

7.2. Nemokumo bylos iškėlimo poveikis vykdymo procesams ir išieškojimo procedūroms, susijusioms su skolininko turto

Pagal bendrąją taisyklę iškėlus nemokumo bylą nebegalima inicijuoti teisminių arba neteisminių vykdymo procedūrų, taip pat nebegalima tęsti administracinių arba mokesčių surinkimo procedūrų, susijusių su skolininko turto. Pažeidus šį draudimą atlikti veiksmai pripažįstami niekiniais. Yra numatytos dvi šios taisyklės išimtys, kai vykdymo procesas gali būti tęsiamas, nepaisant nemokumo bylos iškėlimo, kol bus patvirtintas likvidavimo planas: a) administracinis

vykdymo procesas, kuriame priimta nutartis dėl turto arešto, ir b) su darbo santykiais susijęs vykdymo procesas, kuriam vykstant prieš priimant nutartį areštuojamas skolininkui priklausantis turtas, su sąlyga, kad areštuotas turtas nebūtinas tam, kad skolininkas galėtų toliau plėtoti verslą ar profesinę veiklą. Dėl vykstančių vykdymo procesų 55 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad nemokumo bylos iškelimo dieną vykdomi veiksmai turi būti sustabdyti, tačiau atitinkami reikalavimai gali būti nagrinėjami nagrinėjant nemokumo bylą.

Yra nustatytos specialios reikalavimų tenkinimo iš užtikrinimo priemonių taisyklės, kurios nurodytos kitame skirsnyje, nes jos susijusios su poveikiu tam tikriems reikalavimams.

8 Kokie yra nemokumo bylų pasekmės tolesniam bylų, nebaigtų nagrinėti bankroto bylos iškelimo metu, nagrinėjimui?

8.1. Poveikis byloms dėl pripažinimo, nagrinėjamos nemokumo bylos iškelimo metu

Su skolininku susijusios bylos dėl pripažinimo, kurios nagrinėjamos nemokumo bylos iškelimo metu, nagrinėjamos toliau, kol priimamas galutinis sprendimas, tačiau, nepaisant šios nuostatos, bylos dėl žalos atlyginimo, iškeltos pagal juridinių asmenų reikalavimus jų direktoriams, likvidatoriams arba auditoriams, prijungiamos prie nemokumo bylos ir nagrinėjamos toliau.

Arbitražo procesas: nagrinėjant nemokumo bylą, su skolininku susiję arbitražiniai susitarimai netenka galios (52 straipsnis); todėl, iškelus nemokumo bylą, draudžiama inicijuoti arbitražo procesą. Jau prasidėję arbitražo procesai tęsiasi toliau, kol priimamas galutinis arbitražo sprendimas.

8.2. Skolininko teisė reikšti ieškinius (54 straipsnis)

Įstatyme nustatyta, kad skolininko teisė reikšti ieškinius priklauso nuo jam paliktų teisių apimties. Pagal bendrą taisyklę, jeigu skolininkui paskirtas administratorius, administratorius turi teisę reikšti neasmeninio pobūdžio ieškinius; jeigu nustatyta skolininko priežiūra, jis turi teisę reikšti ieškinius, gavęs administratoriaus leidimą, jeigu ieškiniai turi įtakos skolininko turtui. Tais atvejais, kai nustatyta skolininko priežiūra ir administratorius mano, kad pareikšti ieškinį būtų naudinga nemokumo bylai, o skolininkas jo nereikia, teisėjas gali leisti administratoriui jį pareikšti.

9 Kokie yra pagrindiniai kreditorių dalyvavimo nemokumo bylose elementai?

9.1. Kreditorių dalyvavimas nemokumo byloje

Kreditoriai gali prašyti teisėjo iškelti nemokumo bylą, o skolininkas gali ginčyti tokį prašymą – tokiu atveju rengiamas teismo posėdis ir teisėjas priima atitinkamą nutartį. Jeigu teisėjas iškelia nemokumo bylą, nemokumo procesas laikomas privalomu – tai paprastai reiškia, kad skolininko įgaliojimai valdyti savo turtą ir juo disponuoti sustabdomi bei suteikiami administratoriui.

Iškelus nemokumo bylą kreditoriams suteikiamas vieno mėnesio laikotarpis ieškiniams pareikšti, skaičiuojamas nuo nutarties paskelbimo valstybės oficialiajame leidinyje, o administratorius privalo pranešti kiekvienam skolininko dokumentuose nurodytam kreditoriui apie pareigą pranešti apie savo reikalavimus. Toks pat laikotarpis nustatomas ir užsienyje esantiems kreditoriams. Šis pranešimas turi būti išdėstytas raštu ir jis siunčiamas administratoriui; jame turi būti nurodytas reikalavimas ir būtina informacija apie reikalavimo sumą, jo atsiradimo datą bei vykdymo terminą, požymius ir pageidaujamą tenkinimo eilę, o jeigu remiamasi specialiomis pirmumo teisėmis, turi būti nurodytas turtas arba teisės, iš kurių turi būti vykdomas atsiskaitymas, ir jų registravimo duomenys. Taip pat reikia pridėti patvirtinamuosius dokumentus. Ši informacija gali būti siunčiama elektroninėmis priemonėmis.

Administratorius turi nuspręsti dėl kiekvieno reikalavimo įtraukimo arba neįtraukimo į kreditorių sąrašą, kuris pridedamas prie administratoriaus ataskaitos, dėl jo sumos ir tenkinimo eilės. Kreditoriai, kurie nesutinka su nurodyta reikalavimo tenkinimo eile arba suma, taip pat kurie nebuvo įtraukti į kreditorių sąrašą, gali ginčyti ataskaitą per 10 dienų šalutinėje nemokumo byloje, ir teisėjas dėl to priima sprendimą. Prieš pateikdamas ataskaitą (likus 10 dienų iki jos pateikimo) administratorius nusiunčia kreditoriams, kurių adresus turi, el. pranešimą apie kreditorių sąrašo projektą ir turto aprašą. Nepatenkinti kreditoriai gali raštu paprašyti administratoriaus ištaisyti padarytą klaidą arba pateikti kitą būtiną informaciją.

Kreditoriai taip pat dalyvauja susitarimo ir likvidavimo etapuose. Susitarimo etape jie gali pateikti pasiūlymą dėl susitarimo, taip pat gali pasisiūlyti laikytis skolininko pateikto išankstinio susitarimo pasiūlymo. Bet kuriuo atveju jie kviečiami dalyvauti kreditorių susirinkime, kuriame diskutuojama dėl susitarimo ir balsuojama dėl jo patvirtinimo. Tam būtinas Nemokumo įstatymo 124 straipsnyje nurodytas kvorumas. Ši procedūra gali būti atliekama ir raštu, jeigu kreditorių skaičius viršija 300.

Kai kurie kreditoriai gali ginčyti patvirtintą susitarimą (jeigu jie nedalyvavo susirinkime arba iš jų buvo neteisėtai atimta balsavimo teisė), be to, kreditoriai gali prašyti leidimo nesilaikyti jau patvirtinto susitarimo.

Likvidavimo etape kreditoriai gali teikti pastabas dėl administratoriaus pateikto likvidavimo plano ir dėl galutinės ataskaitos, kol paskelbiama apie nemokumo bylos užbaigimą.

Reikalavimų tenkinimo eilės nustatymo etape kreditoriams suteikiamas šalies statusas, jie gali teikti pastabas dėl administratoriaus ataskaitos ir dėl prokuroro išvados, tačiau neturi teisės teikti savarankiškų reikalavimų dėl reikalavimų tenkinimo eilės.

Galiausiai, tam tikrais atvejais kreditoriai taip pat gali teikti pastabas, kuriomis ginčijamas nemokumo bylos užbaigimas.

10 Kaip nemokumo specialistas gali naudotis ar disponuoti turtu?

10.1. Disponavimas nemokaus subjekto turtu pradiniam etape

Jeigu iškelus nemokumo bylą skolininko veikla nesustabdoma, skolininkas gali toliau disponuoti savo turtu laikydamasis nustatytos priežiūros tvarkos: jeigu jam taikoma priežiūra, jis turi gauti administratoriaus leidimą arba sutikimą, o jeigu jam paskirtas administratorius, pastarasis atsako už disponavimą skolininko turtu.

Kol nėra patvirtintas susitarimas arba kol nėra prasidėjęs likvidavimo etapas, disponuoti nemokaus subjekto turtu arba nustatyti jo suvaržymus iš esmės galima tik gavus teisėjo leidimą. Ši nuostata netaikoma: a) turto pardavimui, kuris, administratoriaus manymu, būtinas siekiant užtikrinti bendrovės finansinį pajėgumą, arba kai siekiama įvykdyti byloje nustatytą grynųjų pinigų poreikio reikalavimą; b) turto, kuris nebūtinas skolininko veiklai tęsti, pardavimui, jeigu užtikrinama, kad kaina iš esmės atitiktų turto apraše nurodytą turto vertę, ir c) disponavimui turtu, kuris esminės reikšmės skolininko veiklos tęstinumui. Pastaruoju atveju, jeigu skolininkas nėra nušalintas nuo savo turto valdymo ir disponavimo juo, administratorius gali iš anksto nustatyti veiksmus arba operacijas, būdingas bendrovės verslo arba prekybos veiklai, kurias skolininkas gali pats vykdyti, atsižvelgdamas į jų pobūdį ir vertę. Skolininkas taip pat gali atlikti šiuos veiksmus nuo nemokumo bylos iškelimo iki tol, kol administratorius pradeda eiti savo pareigas.

10.2. Disponavimas nemokaus subjekto turtu likvidavimo etape

Likvidavimo procesą sudaro du pagrindiniai etapai:

a) likvidavimo operacijų atlikimas pagal administratoriaus parengtą planą, dėl kurio pastabas gali teikti skolininkas, kreditoriai ir darbuotojų atstovai ir kurį turi patvirtinti teismas. Įstatymu siekiama, kai įmanoma, apsaugoti bendrovę ir tam numatytos specialiosios gamybos vienetų pardavimo nuostatos. Šį planą galima apskųsti teisėjui, o likvidavimo operacijos turi būti atliekamos pagal plano nuostatas. Jeigu planas nepatvirtinamas, įstatyme numatytos vietoj jo taikytinos nuostatos;

b) atsiskaitymas su kreditoriais, su išlyga, kad atsiskaitymas gali būti pradėtas net neužbaigus likvidavimo veiksmų.

Tačiau pažymėtina, kad ne visos likvidavimo operacijos atliekamos šiame proceso etape. Tam tikras turtas gali būti realizuotas pradiniam etape ne atsiskaitymo su kreditoriais tikslu, kaip antai toliau nurodytais atvejais: su byla susijęs turtas gali būti išsaugotas, siekiant išsaugoti skolininko ekonominę

veiklą; kreditoriai, kurie turi pirmumo teisių į laivus arba orlaivius, gali atskirti šį turtą nuo nemokaus subjekto turto specialiųjų teisės aktų nustatyta tvarka ir, galiausiai, tam tikri vykdymo procesai, kuriuos atskiri pirmumo teisę turintys kreditoriai inicijuoja prieš iškeliant nemokumo bylą, taip pat administraciniai vykdymo procesai gali būti tęsiami, jeigu nutartis dėl arešto buvo priimta prieš iškeliant nemokumo bylą.

Parduodant turtą per likvidavimo etapą iš esmės galima naudotis nemaža diskrecija atsižvelgiant į teisėjo patvirtintą likvidavimo planą. Administratorius taip pat gali pasamdyti specializuotą įmonę, kad ši parduotų tam tikrą turtą, – už tokios įmonės paslaugas jis paprastai atsiskaito iš savo atlyginimo. Tačiau 2015 m. gegužės 25 d. Įstatyme Nr. 9/2015, kuriuo įvykdyta reforma, išdėstytos imperatyvios nuostatos, visų pirma susijusios su turto ir teisėmis, į kuriuos nukreipti pirmieji reikalavimai. Plane neapartais atvejais taikomos nuostatos dėl disponavimo turto per atskiras vykdymo procedūras civilinėse bylose. Paprastai turtas parduodamas taikant vienakrypčio pardavimo sistemą, užtikrinant tam tikras viešumo garantijas pagal parduodamo turto pobūdį. Taip pat leidžiama perleisti teises kaip atsiskaitymą arba siekiant atsiskaityti su neviešaisiais kreditoriais.

Įstatyme numatytos specialiosios gamybos vienetų pardavimo visuose nemokumo proceso etapuose taisyklės (kurios nustatytos vadovaujantis bendrovės apsaugos principu), kad pagal vieną pardavimo sutartį būtų perleistas visas turtas, ir išdėstytos specialiosios nuostatos dėl su atitinkama veikla susijusių įsipareigojimų perleidimo.

Iš esmės gamybos vienetų pardavimas reiškia visų funkcinių požiūriu su tam tikra veikla susijusių sutarčių perleidimą, tačiau ne skolų, atsiradusių iki nemokumo bylos iškelimo, perėmimą, išskyrus atvejus, kai pirkėjai yra susiję su skolininku arba taikomos su verslo perėmimu susijusios darbo teisės nuostatos. Tokiais atvejais teisėjas gali duoti sutikimą, kad pirkėjas neperimtų įsipareigojimų, susijusių su iki perleidimo neišmokėtu darbo užmokesčiu arba kompensacijomis, ir kad tokie įsipareigojimai būtų įvykdyti iš Darbo užmokesčio garantinio fondo (*Fondo de Garantía Salarial*). Kad būtų užtikrintas bendrovės išlikimas, naujasis pirkėjas gali sudaryti susitarimus su darbuotojais dėl kolektyvinių darbo sąlygų pakeitimo.

11 Kokie reikalavimai turi būti nukreipti į nemokaus skolininko turtą ir kaip vertinami reikalavimai, atsiradę išskėlus nemokumo bylą?

Išskėlus nemokumo bylą, visų kreditorių, nepaisant jų pilietybės arba buveinės šalies, reikalavimai (tiek neužtikrinti, tiek pirmieji) įtraukiami į skolininko įsipareigojimus. Taip siekiama, remiantis principu *par condicio creditorum* ir „dividendų teisės“ (*ley del dividendo*) laikymosi principu, užtikrinti vienodą požiūrį į visus reikalavimus taikant skolininko patvirtinto nemokumo procedūras, kiek tai susiję su visų jo skolų grąžinimu (49 ir 76 straipsniai).

Pirmiausia iš esmės skiriami nemokumo kreditoriai ir kreditoriai, kuriems nemokumo byla neturi įtakos, – kreditoriai, turintys reikalavimo teisę į nemokaus subjekto turtą.

Reikalavimai į nemokaus subjekto turtą nurodyti Nemokumo įstatymo 84 straipsnio 2 dalyje pateiktame išsamiaame sąraše – tai reiškia, kad į jį neįtraukti reikalavimai laikomi nemokumo reikalavimais. Iš esmės daugeliu atvejų tai yra reikalavimai, atsiradę dėl nemokumo proceso arba tęsiant skolininko veiklą jau išskėlus nemokumo bylą, arba reikalavimai, kylantys iš nesutartinės atsakomybės. Tačiau tarp jų yra ir kitų reikalavimų, kaip antai reikalavimai dėl darbo užmokesčio už 30 paskutinių darbo dienų prieš iškeliant nemokumo bylą, kurio dydis neviršija dviejų minimalių garantuojamų tarpšakinį darbo užmokesčių, ir skolininko arba asmenų, kuriuos jis privalo išlaikyti, reikalavimai dėl išlaikymo.

Kitais atvejais šie reikalavimai kyla iš sprendimų, priimtų nagrinėjant bylą; pavyzdžiui, nustatant skolininko sudarytų sandorių užginčijimo pasekmes arba dėl sutarčių nutraukimo.

Pusė reikalavimų, kylančių iš naujų piniginių pajamų, gautų pagal refinansavimo sutartį pagal 71bis straipsnyje arba ketvirtojoje papildomoje nuostatoje numatytas sąlygas, sumos, taip pat gali būti laikoma reikalavimais į nemokaus subjekto turtą.

Taikant likvidavimo procedūrą skolininkui atsižvelgiant į susitarimą pagal 100 straipsnio 5 dalies nuostatas pareikšti reikalavimai taip pat yra reikalavimai, nukreipti į nemokaus subjekto turtą.

Į nemokaus subjekto turtą nukreipti reikalavimai yra „iš anksto išskaitomi“, t. y. jiems teikiama pirmenybė prieš visus kitus reikalavimus ir jiems neturi įtakos palūkanų skaičiavimo sustabdymas.

Reikalavimai sumokėti darbo užmokesį už paskutines 30 darbo dienų privalo būti įvykdyti nedelsiant. Likusieji į nemokaus subjekto turtą nukreipti reikalavimai įvykdomi, kai sueina jų terminas, tačiau administratorius gali pakeisti šią nuostatą, jeigu to reikia dėl nemokumo bylos ir jei yra pakankamai turto visiems į nemokaus subjekto turtą nukreiptiems reikalavimams įvykdyti.

Tačiau įstatyme numatytos specialiosios nuostatos (176bis straipsnis), taikomos tais atvejais, kai manoma, kad skolininko turto nepakaks į nemokaus subjekto turtą nukreiptiems reikalavimams įvykdyti. Tokiais atvejais nemokumo bylą privaloma užbaigti. Jeigu administratorius numato tokias aplinkybes, jis privalo apie jas informuoti teisėją ir tenkinti reikalavimus, nukreiptus į nemokaus subjekto turtą, specialia 176bis straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka.

12 Kokios yra taisyklės, reglamentuojančios reikalavimų pateikimą, patikrinimą ir pripažinimą?

Išskėlus nemokumo bylą kreditoriams suteikiamas vieno mėnesio laikotarpis ieškiniams pareikšti, skaičiuojamas nuo nutarties paskelbimo valstybės oficialiajame leidinyje, o administratorius privalo pranešti kiekvienam skolininko dokumentuose nurodytam kreditoriui apie pareigą pranešti apie savo reikalavimus. Nenumatyta jokia speciali tokių reikalavimų pareiškimo forma. Užsienyje esantiems kreditoriams numatytas toks pat laikotarpis, nors taikomos 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylą 53 ir 55 straipsnių nuostatos.

Pranešimas dėl reikalavimo turi būti išdėstytas raštu ir jis siunčiamas administratoriui; jame turi būti nurodytas reikalavimas ir būtina informacija apie reikalavimo sumą, jo atsiradimo bei termino suėjimo datas, požymius ir pageidaujama tenkinimo eilę, o jeigu remiamasi specialiomis pirmumo teisėmis, turi būti nurodytas turtas arba teisės, į kuriuos turi būti nukreiptas išieškojimas, ir jų registravimo duomenys. Taip pat reikia pridėti patvirtinamuosius dokumentus. Ši informacija gali būti siunčiama elektroninėmis priemonėmis.

Administratorius turi nuspręsti dėl kiekvieno reikalavimo įtraukimo arba neįtraukimo į kreditorių sąrašą, kuris pridedamas prie administratoriaus ataskaitos, ir dėl jo sumos, taip pat dėl jo tenkinimo eilės. Kreditoriai, kurie nesutinka su nurodyta reikalavimo tenkinimo eile arba suma, taip pat kurie nebuvo įtraukti į kreditorių sąrašą, gali ginčyti ataskaitą per 10 dienų šalutinėje nemokumo byloje, ir teisėjas dėl to priima sprendimą. Prieš pateikdamas ataskaitą (likus 10 dienų iki jos pateikimo) administratorius nusiunčia kreditoriams, kurių adresus turi, pranešimą apie kreditorių sąrašo projektą ir turto aprašą. Nepatenkinti kreditoriai gali raštu paprašyti administratoriaus ištaisyti padarytą klaidą ar pateikti kitą būtiną informaciją.

Jeigu kreditoriai laiku nepraneša apie savo reikalavimus, administratorius arba teisėjas, sprenddamas kreditorių sąrašo užginčijimo klausimą, vis tiek gali įtraukti tokius reikalavimus į sąrašą, tačiau jie laikomi antraeiliais. Tačiau 86 straipsnio 3 dalyje nurodyti reikalavimai, iš skolininko dokumentų kylantys reikalavimai, vykdomajame dokumente nurodyti reikalavimai, viešajame registre įregistruota užtikrinimo priemone užtikrinti reikalavimai, kitaip nemokumo byloje arba kitame teismo procese užfiksuoti reikalavimai ir reikalavimai, kuriuos turi patvirtinti viešojo administravimo subjektai, dėl šios priežasties netampa antraeiliais ir vykdomi pagal atitinkamą eilę.

Pavėluotai pateikti reikalavimai, kurie neatitinka net šių įtraukimo į sąrašą kriterijų, vykstant nemokumo procesui nebegali būti patenkinti.

13 Kokios yra taisyklės, reglamentuojančios pajamų paskirstymą? Koks yra reikalavimų ir kreditorių teisių eiliškumas?

Pagal įstatymą nemokumo reikalavimai skirstomi į tris kategorijas (89 straipsnis): pirmieji, neužtikrinti ir antraeiliai. Pirmieji reikalavimai savo ruožtu skirstomi į specialiuosius ir bendruosius, o šie, naujojo 94 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, – į skirtingas rūšis. Nemokumo įstatyme numatytas reikalavimų skirstymas atliekamas automatiškai. Neužtikrintų reikalavimų kategorija yra liekamoji: visi reikalavimai, kurie nepatenka į kitas dvi pirmieji ir antraeiliių reikalavimų kategorijas, laikomi neužtikrintais.

A) Specialieji pirmieji reikalavimai (90 straipsnis) apima:

1. nekilnojamojo turto hipoteka, kilnojamojo turto hipoteka arba įkeisto turto arba teisių registruotu suvaržymu užtikrintus reikalavimus;
 2. iš suvaržyto turto gaunamų pajamų įkeitimu užtikrintus reikalavimus;
 3. paskolų reikalavimus į materialųjį turtą, įskaitant darbuotojų reikalavimus į jų pagamintus objektus, kol šie yra skolininko nuosavybė arba skolininkas juos turi savo žinioje;
 4. reikalavimus į finansinės nuomos įmokas arba pirkimo išsimokėtinai įmokas už kilnojamąjį arba nekilnojamąjį turtą, mokamas nuomotojams arba pardavėjams ir, atitinkamai atvejais, finansuotojams, už išsaugant nuosavybės teisę išnuomotą arba parduotą turtą, kuriuo draudžiama disponuoti, arba kai yra numatyta pažeidus mokėjimo įsipareigojimus taikoma sąlyga;
 5. reikalavimus, užtikrintus vertybiniais popieriais, kuriuos atspindi įrašai sąskaitose, į suvaržytus vertybinius popierius;
 6. reikalavimus, užtikrintus įkeitimu, nustatytu viešuosiuose dokumentuose, į įkeistą turtą arba teises, kuriuos savo žinioje turi kreditorius arba trečioji šalis.
- Tam, kad užtikrinti reikalavimai būtų tenkinami iš įkeisto turto pirmumo tvarka, pakanka, kad jie būtų užfiksuoti patvirtintame dokumente, kuriame nurodyta jo sudarymo data. Tais atvejais, kai būsimieji reikalavimai yra užtikrinti įkeitimu, prieš iškeliant nemokumo bylą ir po jos iškelimo atsiradę reikalavimai laikomi specialiaisiais pirmaeiliais reikalavimais tik jeigu įkeitimas nustatomas dar kartą arba jeigu jis įregistruojamas viešajame registre iki nemokumo bylos iškelimo, remiantis 68 straipsniu.

Specialiojo pirmaeilio reikalavimo statusas suteikiamas tik tai reikalavimo daliai, kuri neviršija atitinkamos kreditorių sąrašė nurodytos garantijos vertės. Reikalavimo suma, kuri viršija sumą, pripažįstamą specialiuoju pirmaeilium reikalavimu, tenkinama eile, kuri nustatoma pagal reikalavimo pobūdį.

B) Bendrieji pirmaeiliai reikalavimai (91 straipsnis) apima:

1. reikalavimus dėl darbo užmokesčio, kurie nelaikomi specialiaisiais pirmaeiliais reikalavimais ir kurių dydis apskaičiuojamas trigubą minimalų garantuojamą tarpšakinį darbo užmokesį padauginus iš dienų, už kurias nesumokėtas darbo užmokestis, skaičiaus; kompensacijas už sutarčių nutraukimą, kurių dydis atitinka įstatymuose numatytą minimumą, kuris apskaičiuojamas kaip suma, neviršijanti trigubo minimalaus tarpšakinio darbo užmokesčio; kompensacijas už nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas, priskaičiuotas iki nemokumo bylos iškelimo;
2. sumas, kurios atitinka mokesčių ir socialinio draudimo įmokų išskaitas ir kurias skolininkas privalo sumokėti pagal įstatymų reikalavimus;
3. per šešių mėnesių laikotarpį iki nemokumo bylos iškelimo kilusius fizinių asmenų reikalavimus, susijusius su laisvai samdomų asmenų atliktais darbais ir su asmenų, laikomų autoriais, perduotomis teisėmis naudotis kūriniais, kurie saugomi kaip intelektualinė nuosavybė;
4. mokestinius reikalavimus ir kitus su viešąja teise susijusius reikalavimus, taip pat socialinės apsaugos srities reikalavimus, kurie nelaikomi specialiaisiais pirmaeiliais reikalavimais. Ši pirmumo teisė gali būti atitinkamai taikoma iki 50 proc. visų mokesčių administratoriaus reikalavimų ir visų socialinės apsaugos sistemos reikalavimų;
5. deliktinius reikalavimus;
6. reikalavimus, kylančius iš naujų piniginių pajamų, gautų pagal refinansavimo sutartį, atitinkančią 71 straipsnio 6 dalyje nurodytas sąlygas, ir iš sumos, nepripažįstamos reikalavimu, nukreiptu į nemokaus subjekto turtą;
7. iki 50 proc. kreditoriaus, kuris pateikė pareiškimą dėl nemokumo bylos iškelimo, turimų reikalavimų, nelaikomų antraeiliais reikalavimais, sumos.

C) Antraeiliai reikalavimai nurodyti 92 straipsnyje:

1. reikalavimai, apie kuriuos pranešama per vėlai ir administratorius juos įtraukia į kreditorių sąrašą, taip pat reikalavimai, apie kuriuos nepranešama arba pranešama per vėlai ir jie įtraukiami į sąrašą remiantis vėlesniais pranešimais arba juos į sąrašą įtraukia teisėjas, išsprendęs skundą dėl sąrašo. 86 straipsnio 3 dalyje nurodyti reikalavimai, iš skolininko dokumentų kylantys reikalavimai, vykdomajame dokumente nurodyti reikalavimai, viešajame registre įregistruota užtikrinimo priemone užtikrinti reikalavimai, kitaip nemokumo byloje arba kitame teismo procese užfiksuoti reikalavimai ir reikalavimai, kuriuos turi patvirtinti viešojo administravimo subjektai, dėl šių priežasčių netampa antraeiliais ir jie tenkinami nustatyta eilės tvarka;
2. reikalavimai, kurie yra pagal sutartį laikomi antraeiliais visų kitų skolininkui reikiamų reikalavimų atžvilgiu;
3. reikalavimai dėl bet kokio pobūdžio priemonių ir palūkanų, įskaitant delspinigius, išskyrus susijusius su užtikrintais reikalavimais ir atsižvelgiant į atitinkamos garantijos ribą;
4. reikalavimai dėl baudų ir kitų piniginių sankcijų;
5. reikalavimai, kuriuos reiškia asmenys, kuriuos su skolininku sieja ypatingi santykiai, kaip nurodyta kitame straipsnyje, išskyrus įtrauktus į 91 straipsnio 1 dalį, kai skolininkas yra fizinis asmuo, ir reikalavimus, kurie nekyla iš paskolų bei panašių finansavimo susitarimų ir kuriuos reiškia 93 straipsnio 2 dalies 1 ir 3 punktuose nurodyti akcininkai, atitinkantys juose išdėstytas dalyvavimo valdant įmonės kapitalą sąlygas. Reikalavimams dėl išlaikymo, kurie kilo ir kurių terminas suėjo prieš iškeliant nemokumo bylą, ši taisyklė netaikoma ir jie laikomi neužtikrintais reikalavimais;
6. iš ieškinių, kuriais užginčyti skolininko sudaryti sandoriai, kylantys reikalavimai asmens, kuris, kaip pripažinta, atlikdamas užginčytus veiksmus veikė nesąžiningai, naudai;
7. reikalavimai, kylantys iš 61, 62, 68 ir 69 straipsniuose nurodytų sutarčių, kuriose numatyti priešpriešiniai įsipareigojimai, jeigu teisėjas, remdamasis administratoriaus ataskaita, konstatuoja, kad kreditorius ne kartą trukdė vykdyti sutartį ir tai buvo žalinga nemokumo bylai.

13.1. Reikalavimų tenkinimas

Specialieji pirmaeiliai reikalavimai tiek kiekvienas atskirai, tiek keli bendrai tenkinami iš turto ir teisių, susijusių su nemokumo byla. Šiems reikalavimams taikomos specialiosios nuostatos, pagal kurias administratoriui leidžiama juos patenkinti iš nemokaus subjekto turto nerealizuojant atitinkamo turto, panaikinant turto suvaržymus. Taip pat galima parduoti turtą paliekant jo suvaržymus – tokiu atveju pirkėjas prisiima skolininko įsipareigojimus. Įstatymo 155 straipsnyje numatytos specialios šio turto pardavimui taikomos nuostatos.

Bendrieji pirmaeiliai reikalavimai tenkinami nustatyta eilės tvarka proporcingai pagal kiekvienos kategorijos reikalavimus turintiems kreditoriams priklausančią sumą. Paskui tenkinami neužtikrinti reikalavimai, tačiau administratoriaus prašymu tam tikromis sąlygomis teisėjas gali pakeisti reikalavimų tenkinimo eilę (157 straipsnis). Neužtikrinti reikalavimai tenkinami proporcingai ir atsižvelgiant į nemokaus subjekto turto likvidumą.

Antraeiliai reikalavimai tenkinami paskutiniai 92 straipsnyje nustatyta eilės tvarka.

14 Kokios yra nemokumo bylą užbaigimo (ypač pasiekus susitarimą su kreditoriais) sąlygos ir pasekmės?

14.1. Restruktūrizavimo procesas

Restruktūrizavimo procesas gali būti susijęs su dviem skirtingais atvejais: su kreditorių susitarimu, kuriuo išsprendžiama nemokumo byla, ir su galimybe skolininkui išvengti nemokumo bylos su kreditoriais sudarant susitarimą dėl skolos pertvarkymo arba restruktūrizavimo. Abu šie atvejai reglamentuojami Nemokumo įstatymu.

A) Kreditorių susitarimas

Pasibaigus nemokumo proceso pradiniam etapui, kai galutinai nustatomas su nemokumo byla susijęs turtas ir įsipareigojimai, galimi du sprendimai: kreditorių susitarimas arba likvidavimas. Pirmenybė teikiama kreditorių susitarimui, nes įstatyme nurodyta visais atvejais pradėti nuo susitarimo sudarymo, išskyrus tada, kai skolininkas paprašo vykdyti likvidavimą.

Tiek skolininkas, tiek kreditoriai, kurių reikalavimai viršija penktadalį jo įsipareigojimų, pasibaigus pradiniam etapui gali pateikti pasiūlymą dėl susitarimo. Skolininkas taip pat turi teisę pateikti išankstinį pasiūlymą dėl susitarimo, nors kai kuriems skolininkams tokia galimybė nesuteikiama (skolininkams, kurie yra nuteisti už tam tikrus nusikaltimus ir kurie neteikia privalomų metinių ataskaitų).

Išankstinis pasiūlymas dėl susitarimo pateikiamas siekiant, kad skolininkas ir jo kreditoriai greitai pasiektų susitarimą išvengiant visų nemokumo proceso etapų. Tam, kad pasiūlymas galėtų būti svarstomas, būtina, kad jį pasirašytų tam tikra kreditorių dalis. Kai pasiūlymas pateikiamas, jį turi įvertinti administratorius, o likusieji kreditoriai gali jį pasirašyti; jeigu pasiūlymą pasirašo reikalaujama kreditorių dauguma, teisėjas priima sprendimą patvirtinti pasiūlytą susitarimą.

Paprastai susitarimo svarstymo etapas pradedamas teismo sprendimu, kuriuo užbaigiamas pradinis etapas; jame teisėjas nustato kreditorių susirinkimo datą, nors tais atvejais, kai kreditorių yra daugiau kaip trys šimtai, procedūros gali būti atliekamos raštu. Nuo šio momento pradedamas skaičiuoti laikotarpis, per kurį skolininkas ir kreditoriai gali pateikti pasiūlymus dėl susitarimo, kuriems keliami minimalūs turinio reikalavimai. Jeigu visos nustatytos sąlygos įvykdomos, teisėjas priima pasiūlymus ir juos persiunčia administratoriui įvertinti.

Kreditorių susirinkimui pirmininkauja teisėjas, ir jis laikomas teisėtai sušauktu, kai jame dalyvauja kreditoriai, kurių reikalavimai sudaro daugiau kaip pusę neužtikrintų reikalavimų. Kreditorių susirinkime privalo dalyvauti skolininkas ir administratorius. Per susirinkimą diskutuojama ir balsuojama dėl susitarimo pasiūlymų ir tam, kad pasiūlymui būtų pritarta, už jį turi balsuoti įstatymo 124 straipsnyje nurodyta kreditorių dauguma, atsižvelgiant į susitarimo turinį. Vėliau teisėjas priima sprendimą patvirtinti pasiūlymą, kuriam pritarė susirinkimas, ir yra numatyta išankstinė pasiūlymo užginčijimo procedūra, skirta administratoriui ir kreditoriams, kurie nedalyvavo susirinkime arba kurių teisės buvo atimtos.

Susitarimas įsigalioja sprendimo, kuriuo jis patvirtintas, priėmimo dieną ir nuo to momento nemokumo procesas nebeturi poveikio, o poveikį turi susitarimas. Administratorius taip pat baigia eiti savo pareigas. Susitarimas privalomas skolininkui ir neužtikrintų bei antraeilį reikalavimų turintiems kreditoriams, taip pat pirmaeilį reikalavimų turintiems kreditoriams, kurie balsavo už susitarimą. Pirmaeilį reikalavimų turintiems kreditoriams jis taip pat gali būti privalomas, atsižvelgiant į tai, kokia balsų dauguma pritarta susitarimui. Įvykdžius susitarimą teisėjas apie tai paskelbia ir priima nutartį užbaigti nemokumo bylą.

Jeigu susitarimas nevykdomas, bet kuris kreditorius gali paprašyti teisėjo konstatuoti, kad reikalavimai nevykdomi.

B) Skolos restruktūrizavimas per refinansavimo sutartis, siekiant išvengti nemokumo proceso

Nuo Nemokumo įstatymo paskelbimo sukaupia patirtis parodė, kad nemokumo procesas nepadedą užtikrinti verslo tęstinumo pagal sutartą sprendimą. Todėl 2014 m. kovo 12 d. Komisijos rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą valstybės narės buvo raginamos imtis priemonių išvengti nemokumo bylų skolininkams ir kreditoriams sudarant skolos refinansavimo sutartis. Naujausiais Nemokumo įstatymo pakeitimais Ispanijos teisės aktų leidėjas nustatė su tuo susijusias keturių rūšių priemones: a) nustatyta išankstinio pranešimo sistema, kuria naudodamasis skolininkas informuoja komercinio teismo teisėją apie pradėtas derybas su kreditoriais dėl refinansavimo sutarties; pateikus tokį pranešimą sustabdomas įpareigojimas kreiptis dėl nemokumo bylos iškėlimo ir tam tikrais atvejais leidžiama sustabdyti tam tikram laikotarpiui atskirus vykdymo veiksmus; b) nustatyti apsaugos mechanizmai, kad refinansavimo sutartys nebūtų užginčytos; c) nustatyta oficiali refinansavimo sutarčių patvirtinimo tvarka, kad būtų sustiprintas jų poveikis, ir d) numatytos skatinamosios priemonės dėl skolos konvertavimo į nuosavą kapitalą. Šiame skirsnyje pagrindinį dėmesį skiriame teismo atliekamam refinansavimo sutarčių patvirtinimui, kuris reglamentuojamas Nemokumo įstatymo ketvirta papildoma nuostata.

Refinansavimo sutartis, kurias pasirašo kreditoriai, kurių reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 51 proc. finansinių įsipareigojimų, gali patvirtinti teismas. Įstatyme nustatytos specialiosios nuostatos dėl finansinių įsipareigojimų procentinės dalies apskaičiavimo ir dėl sindikuotųjų paskolų.

Taikant šią procedūrą skolininkas arba kreditoriai pateikia paraišką kartu su auditoriaus pažyma, patvirtinančia, kad buvo pasiekta kiekvienu atveju atsižvelgiant į pageidaujamą apsaugos lygį reikalaujama dauguma, kuri negali būti mažesnė nei 51 proc. finansinių įsipareigojimų. Teisėjas išnagrinėja paraišką ir, jei ji priimtina, priima nutartį sustabdyti atskirus vykdymo veiksmus, kol vyks patvirtinimo procedūra.

Paskelbus nutartį dėl patvirtinimo pradedamas skaičiuoti 15 dienų laikotarpis, per kurį ją gali užginčyti prieštaraujantys kreditoriai. Vieninteliai užginčijimo pagrindai yra formalių reikalavimų nesilaikymas arba aukojamų interesų neproporcingumas. Užginčijimo klausimas sprendžiamas vykstant šalutiniam nemokumo procesui, kuriame dalyvauja skolininkas ir likusieji kreditoriai, kurie yra sutarties šalys, ir kurio metu priimamas neskundžiamas sprendimas. Taip pat aiškiai nurodyta, kad teismui patvirtinus sutartį, kuri įsigalioja po sprendimo paskelbimo valstybės oficialiajame leidinyje, teisėjas gali nurodyti panaikinti bet kokį areštą, nustatytą vykstant atskiram vykdymo procesui, kai toks procesas susijęs su skolomis, dėl kurių sudaryta refinansavimo sutartis.

Teismo patvirtinimu ne tik išplečiamas sutarto pratęsimo poveikis, taip nukrypstant nuo sutarties uždarmo principo. Juo bendrai siekiama apsaugoti nuo skolininko sudarytos sutarties užginčijimo, tačiau tai, kiek jis taikomas prieštaraujantiems kreditoriams, priklauso nuo sutarčiai pritarusių kreditorių dalies. Todėl: a) panaikinama kreditorių, kurių reikalavimai užtikrinti, apsauga; b) sutarties poveikis nustatomas atsižvelgiant į tai, kokia balsų dauguma jai pritarta, ir į tai, ar reikalavimas užtikrintas galiojančia užtikrinimo priemone.

Finansinių reikalavimų turintys kreditoriai, kurie nepasirašo sutarties, tačiau kuriems taikomas teismo patvirtinimas, išsaugo teises asmenų, kurie yra solidariai atsakingi su skolininku, ir laiduotojų bei garantijos teikėjų atžvilgiu, ir šie negali remtis pritarimu refinansavimo sutarčiai arba teismo patvirtinimo poveikiu. Kalbant apie sutartį pasirašiusius finansinius kreditorius, jos poveikis laiduotojams ir garantijos teikėjams priklauso nuo atitinkamuose teisiniuose susitarimuose aptartų sąlygų.

Kiekvienas kreditorius, nepaisant to, ar jis pasirašė sutartį, vykstant šalutiniam nemokumo procesui gali paprašyti sutartį patvirtinusio teisėjo konstatuoti, kad jos reikalavimų nesilaikoma. Priimtas sprendimas yra neskundžiamas. Jeigu teismas pripažįsta, kad reikalavimų nesilaikoma, kreditoriai gali reikalauti iškelti nemokumo bylą arba inicijuoti atskirą vykdymo procesą.

Jeigu sutartyje nurodyti reikalavimai patenkinami iš užtikrinimo priemonių ir jeigu šalys nėra susitarusios kitaip, kreditorius gali tam tikromis sąlygomis pasiimti gautas sumas.

14.2. Skolininkų, kurie yra fiziniai asmenys, atleidimas nuo neįvykdytų reikalavimų

2015 m. liepos 28 d. įstatymu Nr. 25/2015 Nemokumo įstatymu naujame 178bis straipsnyje nustatytas vadinamasis „antrosios galimybės“ mechanizmas. Šia nuostata fiziniai asmenys atleisti nuo 178 straipsnio 2 dalyje išdėstytos bendrosios taisyklės, pagal kurią tais atvejais, kai nemokumo byla užbaigiama dėl likvidavimo arba dėl to, kad neužtenka su byla susijusio turto, likusius reikalavimus privalo patenkinti skolininkai, kurie yra fiziniai asmenys.

Šia nuostata skolininkas gali pasinaudoti tik tuo atveju, jeigu jis veikė sąžiningai, t. y. jeigu įvykdyti šie reikalavimai:

1. nemokumas nėra pripažintas tyčiniu;
2. skolininkas 10 metų laikotarpiu iki nemokumo bylos iškėlimo galutiniu teismo sprendimu nebuvo nuteistas už turtinį nusikaltimą, sukčiavimą arba finansinį nusikaltimą, klastojimą, su mokesčių arba socialinės apsaugos sistema susijusį nusikaltimą arba už nusikaltimą darbuotojų teisėms;
3. skolininkas sudarė arba bent jau mėgino sudaryti neteisminį susitarimą dėl atsiskaitymo pagal 231 straipsnio reikalavimus;
4. skolininkas visiškai patenkino į nemokaus subjekto turtą nukreiptus reikalavimus ir pirmaeilius nemokumo reikalavimus, taip pat, jei jis nemėgino sudaryti išankstinio neteisminio susitarimo dėl atsiskaitymo, – bent 25 proc. neužtikrintų nemokumo reikalavimų sumos;
5. jeigu neįvykdyti ankstesniuose punktuose nurodyti reikalavimai:

i) skolininkas laikosi atsiskaitymo plano;

ii) jis nepažeidė įsipareigojimų bendradarbiauti su teisėju ir administratoriumi;

iii) jis nėra pasinaudojęs šia išimtimi pastaruosius 10 metų;

iv) jis ketverius metus iki nemokumo bylos iškėlimo nebuvo atmetęs darbo pasiūlymo, atitinkančio jo gebėjimus;

v) prašyme atleisti nuo neįvykdytų reikalavimų jis aiškiai sutinka, jog informacija apie tai, kad jis pasinaudojo atleidimu nuo reikalavimų, būtų penkerius metus įrašyta Viešojo nemokumo registro specialioje skiltyje.

Tokio atleidimo klausimas sprendžiamas vykstant procesui, kuris inicijuojamas skolininko prašymu ir kuriame dalyvauja administratorius bei kreditoriai, kurie yra atitinkamų santykių šalys. Skolininkas privalo pateikti reikalavimų, kuriems atleidimas netaikomas, tenkinimo planą, ir tokie reikalavimai turi būti patenkinti per laikotarpį, kuris negali būti ilgesnis kaip penkeri metai.

Jeigu, pasibaigus atsiskaitymo plano įvykdymo laikotarpiui, atleidimas nuo reikalavimų neatšaukiamas, nemokumo bylą nagrinėjantis teisėjas skolininko prašymu priima nutartį, kuria skolininkas galutinai atleidžiamas nuo reikalavimų, kurie nebuvo patenkinti vykstant nemokumo procesui. Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, po posėdžio, kuriame dalyvauja kreditoriai, teisėjas taip pat gali priimti nutartį galutinai atleisti nuo neįvykdytų įsipareigojimų skolininkus, kurie nevisiškai įvykdė atsiskaitymo planą, tačiau jam įvykdyti skyrė ne mažiau kaip pusę savo pajamų (kurios nelaikomos neareštuotinomis) penkerius metus nuo laikino atleidimo nuo reikalavimų įvykdymo arba ketvirtadalį tų pajamų, jeigu skolininkas atitinka teisės aktuose, kuriais numatyta išteklių pritrūkusių hipotekos skolininkų apsauga, nurodytus kriterijus, susijusius su namų ūkio pajamomis ir itin sunkia šeimos padėtimi.

Atleidimas taikomas visų neužtikrintų ir antraeilių reikalavimų, kurie nėra įvykdyti nemokumo bylos užbaigimo dieną, atžvilgiu, išskyrus su viešąją teise ir išlaikymu susijusius reikalavimus. Kalbant apie specialiuosius pirmaeilius reikalavimus, skolininkas atleidžiamas nuo tos jų dalies, kurios nebuvo galima įvykdyti iš užtikrinimo priemonių.

Atleidimas gali būti atšauktas bet kurio kreditoriaus prašymu, jeigu per penkerius metus nuo jo taikymo pradžios patvirtinama, kad skolininkas gauna neatskleistų pajamų, turi neatskleisto turto arba teisių.

Prašyti atšaukti atleidimą nuo įsipareigojimų galima ir tuo atveju, kai per atsiskaitymo planui įvykdyti nustatytą laikotarpį: a) skolininkas susiduria su viena iš aplinkybių, dėl kurios pagal 178bis straipsnio 3 dalies nuostatas jis negali būti atleistas nuo neįvykdytų reikalavimų; b) atitinkamais atvejais skolininkas nesilaiko įsipareigojimo mokėti skolas, nuo kurių sumokėjimo jis nėra atleistas, laikantis atsiskaitymo plano arba c) skolininko finansinė padėtis iš esmės pagerėja dėl gauto palikimo, dovanos arba laimėjimo, iš kurio jis gali sumokėti visas nesumokėtas skolas ir dėl to nenukentės jo išlaikymo įsipareigojimų vykdymas.

Jeigu teisėjas priima nutartį atšaukti atleidimą nuo įsipareigojimų, kreditoriai atgauna visas teises skolininkui reikšti ieškinius dėl reikalavimų, kurie nepatenkinami iki nemokumo bylos užbaigimo, įvykdymo.

14.3. Nemokumo bylos užbaigimas

Nemokumo bylos užbaigimo pagrindai nurodyti Nemokumo įstatymo 176 straipsnyje. Iš esmės nemokumo byla baigiama dėl toliau nurodytų priežasčių:

a) provincijos teismas (*Audiencia Provincial*) panaikina nutartį iškelti nemokumo bylą;

b) pripažįstama, kad susitarimas įvykdytas;

c) patvirtinama, kad su byla susijusio turto nepakanka į nemokaus subjekto turtą nukreiptiems reikalavimams įvykdyti;

d) patvirtinama, kad buvo patenkinti visi pripažinti reikalavimai arba kitaip atsiskaityta su visais kreditoriais;

e) pasibaigus pradiniam etapui visi kreditoriai pasitraukia iš bylos arba atsiima joje pareikštus reikalavimus.

Bylos užbaigimą turi patvirtinti teisėjas ir yra numatyta tvarka, kuria suinteresuotosios šalys gali jį apskųsti. Įstatyme išdėstytos specialiosios nuostatos dėl nemokumo bylos užbaigimo tais atvejais, kai skolininko turto nepakanka į nemokaus subjekto turtą nukreiptiems reikalavimams patenkinti. Šią aplinkybę skolininkas gali patvirtinti savo paties pareiškime dėl nemokumo bylos iškėlimo – tokiu atveju teisėjas iškelia nemokumo bylą ir ją užbaigia ta pačia tuo pat metu priimta nutartimi.

Kai paskelbiama apie nemokumo bylos užbaigimą, baigia galioti visi skolininko teisių apribojimai. Jeigu skolininkas yra fizinis asmuo, įstatyme jam numatytos specialiosios nuostatos dėl pasinaudojimo atleidimu nuo reikalavimų, kurie nebuvo įvykdyti nagrinėjant nemokumo bylą, įvykdymo. Pasinaudojimo šiuo atleidimu reikalavimai nustatyti 178bis straipsnyje. Būtina, kad skolininko veiksmai būtų sąžiningi, be to, jis privalo įvykdyti tam tikrus įsipareigojimus.

Skolininkas privalo pats paprašyti jį atleisti nuo reikalavimų vykdymo, o administratorius ir kreditoriai gali dėl to pareikšti pastabas. Tam tikrais atvejais atleidimą galima atšaukti, pavyzdžiui, jeigu skolininko finansinė padėtis pagerėja arba jis nesilaiko atsiskaitymo plano, kurio yra įsipareigojęs laikytis, kad sumokėtų skolas, nuo kurių nėra atleistas.

15 Kokios yra kreditorių teises po nemokumo bylos užbaigimo?

Jeigu juridinio asmens nemokumo byla užbaigiama dėl likvidavimo, jis praranda teisinį subjektiškumą.

Jeigu byla užbaigiama dėl susitarimo įgyvendinimo, kreditorių reikalavimai būna įvykdyti pagal jo nuostatas. Pirmaeilii reikalavimų turintys kreditoriai, kurie nepasirašė kreditorių susitarimo, tam tikromis sąlygomis gali tęsti arba inicijuoti atskiras vykdymo procedūras.

Įgyvendinant kreditorių susitarimą skolininkas taip pat gali prarasti teisinį subjektiškumą, kai dėl struktūrinių pokyčių jo įsipareigojimus perima nauja bendrovė arba įgyjančioji bendrovė.

Jeigu skolininkas yra fizinis asmuo, nemokumo bylos užbaigimas dėl likvidavimo arba turto nepakankamumo reiškia, kad kreditoriai skolininko atžvilgiu gali inicijuoti atskiras vykdymo procedūras, nebent 178bis straipsnyje nustatyta tvarka skolininkas yra atleistas nuo neįvykdytų reikalavimų.

15.1. Nemokumo bylos atnaujinimas

Jeigu per penkerius metus po ankstesnės nemokumo bylos užbaigimo dėl likvidavimo arba turto nepakankamumo priimama nutartis iškelti nemokumo bylą skolininkui, kuris yra fizinis asmuo, tai laikoma ankstesnės bylos atnaujinimu.

Jeigu skolininkas yra juridinis asmuo, nemokumo bylą, kuri buvo užbaigta dėl likvidavimo arba turto nepakankamumo, nutartimi atnaujinama tas pats teismas, kuris nagrinėjo pirmąją bylą, joje kylantys klausimai sprendžiami toje pačioje byloje ir joje apsiribojama vien vėliau atsiradusio turto ir teisių realizavimo etapu. Metus po nutarties nutraukti nemokumo bylą dėl turto nepakankamumo priėmimo kreditoriai gali prašyti atnaujinti bylą, kad galėtų inicijuoti išieškojimo procedūras, nurodydami konkrečias ketinamas inicijuoti procedūras arba raštu nurodydami atitinkamas aplinkybes, dėl kurių nemokumas galėtų būti pripažintas tyčiniu, išskyrus atvejus, kai sprendimas dėl atitinkamo pripažinimo priimtas vykstant uždaram nemokumo procesui.

16 Koks subjektas turi padengti nemokumo bylos sąnaudas ir išlaidas?

Nemokumo įstatymo 84 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyta, kad visos būtinos bylinėjimosi išlaidos, susijusios su pareiškimo dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikimu ir nemokumo bylos vedimu, laikomos reikalavimais, nukreiptais į nemokaus subjekto turtą. Tai visų pirma apima visus reikalavimus, kylančius dėl būtinų bylinėjimosi išlaidų, susijusių su pareiškimo dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikimu ir nutarties iškelti nemokumo bylą priėmimu, laikinųjų apsaugos priemonių taikymu, šiame įstatyme nurodytų sprendimų paskelbimu ir skolininko bei administratoriaus dalyvavimu ir atstovavimu jiems viso nemokumo proceso bei šalutinio proceso metu, kai jie privalo dalyvauti pagal įstatymą arba jų dalyvavimas naudingas nemokaus subjekto turto požiūriu, kol įsigalios susitarimas arba (kitais atvejais) kol bus baigta nemokumo byla, išskyrus reikalavimus, kylančius iš apeliacinių skundų dėl teismo sprendimų, kurie visiškai arba iš dalies panaikinami ir aiškiai priteisiamos bylinėjimosi išlaidos.

Pagal 84 straipsnio 2 dalies 3 punktą į reikalavimus, nukreiptus į nemokaus subjekto turtą, įtrauktos bylinėjimosi išlaidos, susijusios su skolininko, administratoriaus arba teisėtų kreditorių dalyvavimu ir atstovavimu jiems nemokumo byloje, kuri toliau nagrinėjama arba inicijuojama pagal šį įstatymą dėl

nemokaus subjekto turto interesų, išskyrus nuostatas, susijusias su skolininko pasitraukimu, pripažinimu, atsiskaitymu arba atskira gynyba ir, atitinkamai atvejais, laikantis jame numatytų kiekybinių apribojimų.

Jeigu nemokumo byla užbaigiama dėl nemokaus subjekto turto nepakankamumo, reikalavimai atlyginti bylinėjimosi išlaidas patenkinami prieš visus kitus reikalavimus, nukreiptus į nemokaus subjekto turtą, išskyrus darbuotojų reikalavimus ir reikalavimus dėl išlaikymo (176a straipsnio 2 dalis).

Administratoriaus atlyginimas, kurį teisėjas nustato atsižvelgdamas į teisės aktais patvirtintus dydžius, išieškomas iš nemokaus subjekto turto; šiuo metu tebegalioja 2004 m. rugsėjo 6 d. Karališkuoju dekretu Nr. 1860/2004 patvirtinti atlyginimo dydžiai. 34 straipsnyje išdėstytos specialiosios jo nustatymo ir galiojimo nuostatos.

Įstatyme numatyta galimybė paskirti įgaliotus administratoriaus padėjėjus, kuriems atlyginimą moka administratorius.

17 Kokios yra taisyklės dėl sandorių, kurie yra nenaudingi visiems kreditoriams bendrai, pripažinimo niekiniais, jų nugrinčijimo ar jų nevykdytinumo?

Skolininko sudarytų sandorių užginčijimas nemokumo byloje reglamentuojamas Nemokumo įstatymo 71–73 straipsniais. Šios nuostatos buvo ne kartą keistos daugiausia dėl refinansavimo sutartyse nustatytų „apsauginių mechanizmų“ pobūdžio.

71 straipsnyje numatytas teisinis lėšų susigrąžinimo mechanizmas, grindžiamas bendrąja nuostata, pagal kurią visi skolininko atlikti veiksmai, kurie yra „žalingi su byla susijusiam turtui“, laikomi „atšaukiamais“, nepaisant to, ar buvo „ketinimas suklaidinti“. Siekiant užtikrinti skolininko sudarytų sandorių užginčijimo veiksmingumą, nustatytas tam tikras laikotarpis: dveji metai iki nemokumo bylos iškėlimo dienos.

A) Sandorių užginčijimo laikotarpis

Įstatyme nustatytas konkretus sandorių užginčijimo laikotarpis: dveji metai iki nemokumo bylos iškėlimo dienos.

B) „Turtinės žalos“ sąvoka

„Įtartinu laikotarpiu“ skolininko atlikti veiksmai gali būti užginčyti, jeigu jie yra žalingi su byla susijusiam turtui. Skundą pateikusi šalis privalo tinkamai įrodyti turtinę žalą. Tačiau, atsižvelgiant į sunkumus, su kuriais paprastai susiduriama įrodinėjant žalingus veiksmus, Nemokumo įstatyme numatytos kelios prezumpcijos ir taip supaprastinta ieškinio pareiškimo tvarka. Kaip ir kitose teisės srityse, prezumpcijos gali būti nuginčijamos arba nugrinčijamos. Todėl: a) preziumuojama, kad turtinė žala nuginčijama toliau nurodytais dviem atvejais: i) kai kalbama apie laisvą disponavimą turtu, išskyrus panaudą, ir ii) kai kalbama apie mokėjimus ir kitus veiksmus, kuriais įvykdomi įsipareigojimai, kurių terminas sueina po nemokumo bylos iškėlimo, išskyrus atvejus, kai tokių įsipareigojimų įvykdymas užtikrintas, – tokiu atveju prezumpcija gali būti nugrinčyta pateikus priešingų įrodymų; b) toliau nurodytais trimis atvejais preziumuojama, kad turtinė žala nugrinčijama: i) kai kalbama apie turto perleidimą siekiant atsiskaityti su asmenimis, kuriuos su skolininku sieja ypatingi santykiai, ii) kai kalbama apie turto apsunkinimą siekiant užtikrinti anksčiau prisiimtus įsipareigojimus arba naujus įsipareigojimus, prisiimtus vietoj ankstesnių, ir iii) apie mokėjimus arba kitus veiksmus, kuriais įvykdomi įsipareigojimai, kurių įvykdymas užtikrintas ir kurių terminas sueina po nemokumo bylos iškėlimo.

C) Procedūra

Teisę užginčyti skolininko sudarytus sandorius nemokumo byloje turi administratorius. Tačiau, siekiant apsaugoti kreditorius nuo administratorių neveiklumo, įstatyme numatyta šalutinė arba antrinė teisė, kuri suteikiama kreditoriams, raštu paraginusiems administratorių užginčyti skolininko sudarytus sandorius, jeigu per dviejų mėnesių laikotarpį nuo prašymo dienos administratorius tokių sandorių neužginčija. Įstatyme yra nuostatų, kuriomis siekiama užtikrinti, kad administratoriai veiksmingai įvykdytų reikalavimą užtikrinti, kad su byla susijęs turtas nebūtų perleistas. Teisę užginčyti refinansavimo sutartis turi tik administratorius ir dėl šių sutarčių jokios šalutinės teisės nesuteikiamos.

Siekiant apsaugoti refinansavimo sutartis, neseniai padarytais teisės aktų pakeitimais numatytos specialiosios nuostatos, kuriomis apibrėžiami apsaugos mechanizmai, dėl kurių šios sutartys (patvirtintos tam tikromis sąlygomis) negali būti užginčytos (71bis straipsnis).

Paskutinis naujinimas: 29/03/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.